

Nr 94.

Av herr **Johnsson** i Kastanjegården m. fl., *angående vissa byggnadsarbeten vid Karlskrona örlogsvarv.*

Det är givet att försvarsfrågan i dagens utrikespolitiska läge i hög grad fångar riksdagens intresse. Även om det härvid är önskvärt att — när det gäller landets försvar — frågan löses i största möjliga samförstånd, kunna meningarna bryta sig i vissa detaljfrågor.

I denna motion är icke avsikten att taga upp till diskussion de militära myndigheternas strategiska och taktiska bedömanden vid deras anslagsäskanden, även om dylika bedömanden kunna vara av viss betydelse vid riksdagens ställningstagande till det ur statlig ekonomisk synpunkt synnerligen viktiga spörsmål, som vi föra fram i vår motion. Våra önskemål gälla Karlskrona örlogsvarv, som tillsammans med örlogsstationen och marindistriktets förvaltningar i Karlskrona bildar Karlskrona örlogsbas.

Beträffande örlogsstationen gäller, att Karlskrona örlogsstation är flottans huvudstation, och följaktligen borde de lokalutrymmen m. m., som där stå till förfogande, helt utnyttjas. Ett fullständigt ianspråktagande av denna örlogsstation skulle innebära statsfinansiella besparingsmöjligheter på såväl kapital- som driftbudgeten. På förekommen anledning synes det önskvärt och lämpligt, att riksdagen ger till känna sin åsikt i detta hänseende.

Vad örlogsvarvet beträffar synes det oss högst angeläget att de frågor, vilka beröra örlogsvarvet, handläggas på ett annat sätt än hittills. Karlskrona örlogsvarv är ett av statens största industriella företag, och det kan enligt vår uppfattning ej vara riktigt att ett ur statlig ekonomisk synpunkt så betydelsefullt företag skall försummas på grund av att det sorterar under fjärde huvudtiteln. Varvet har bra ledning samt duktiga tjänstemän och arbetare men får med nuvarande system ej det underhåll och den modernisering, som är nödvändig. Genom att de militära myndigheternas anslagskrav på fjärde huvudtiteln begränsas, beskära de militära myndigheterna de anslagsäskanden på fjärde huvudtiteln, som man anser sig inom den begränsade kostnadsramen ej kunna prioritera ur rent militär synpunkt.

På detta sätt har örlogsvarvet under en lång följd av år ej fått den modernisering och det underhåll som de ansvariga myndigheterna i Karlskrona önskat.

Dessa förhållanden äro icke ägnade att skapa trivsel och arbetsglädje

hos de anställda, och det är icke förvånande, om arbetare och tjänstemän vid detta företag, liksom Karlskrona stads befolkning i övrigt, spörja efter anledningarna till den ständigt återkommande frågan om sysselsättningen på denna stadens ojämförligt största arbetsplats. Den oro, som präglar sysselsättningsförhållandena vid örlogsvarvet, har fått ytterligare näring, sedan det visat sig, att de militära myndigheterna sätta anläggningarna vid Karlskrona örlogsbas i efterhand och prioritera liknande anläggningar förlagda till annan ort. Dessa förhållanden vilja vi, undertecknade riksdagsmän, i efterföljande motion till riksdagen påtala för diskussion och rättelse, och vi önska främst penetrera örlogsvarvets framtidsmöjligheter ur sysselsättnings- och produktionssynpunkt samt ur statsfinansiell synpunkt.

Frågan om örlogsvarvets i Karlskrona framtid är enligt vår mening icke i första hand en helt militär angelägenhet utan först och främst en statsfinansiell och produktionsteknisk angelägenhet och dessutom en angelägenhet av högsta intresse för hela sydöstra Sverige. Dessutom är örlogsvarvet ett industriföretag, som skall, i mån av kapacitet, skaffa sig arbeten på öppna marknaden och därför bör ha samma förutsättningar att konkurrera som de privata företagen inom liknande branscher. Sådana möjligheter saknar örlogsvarvet för närvarande i vissa avseenden.

I de anläggningar, som disponeras av örlogsvarvet, ha stora investeringar gjorts under tidernas lopp, och värdet av dessa anläggningar kan i dag mycket approximativt beräknas till flera hundra miljoner kronor. En stor arbetarstam har även upplärts, som äger en mycket stor och gedigen yrkeskicklighet och vana vid arbeten på de alltmer komplicerade örlogsfartygen. Detsamma är förhållandet med den mycket yrkeskunniga tjänstemannapersonalen, och ledningen synes ävenledes ha stor kompetens och utmärkta förutsättningar att leda och utveckla företaget på ett rationellt och riktigt sätt. De primära förutsättningarna finnas således för att örlogsvarvet med sina verkstäder i Karlskrona skall kunna hävda sig i den alltmer hårdnande konkurrensen. Under sådana förhållanden är det beklagligt att behöva konstatera, att örlogsvarvets möjligheter över huvud taget försvagas för varje år på grund av att praktiskt taget inga eller i vart fall mycket ringa medel stå till örlogsvarvets förfogande för underhåll och moderniseringar. De cirka 3 300 anställda önska att deras arbets- och försörjningsmöjligheter på ett bättre sätt säkerställas.

Det är vidare ett anmärkningsvärt förhållande, att flottans fartyg, som stå på toppen av modernitet, med dyr och förstklassig utrustning, skola byggas, underhållas och repareras på illa utrustade och dåligt underhållna verkstäder. Riktigare måste det vara att medel ställas till örlogsvarvets förfogande, så att de stora brister, som i olika avseenden för närvarande föreligga, avhjälpas. Detta är angeläget även ur den synpunkten, att marinen har ett absolut behov av »egna» varv för underhåll av fartyg och deras utrustning, där man kan kontrollera och nedbringa byggnads-, underhålls-

och reparationskostnaderna. Det förefaller oss anmärkningsvärt, att varje år som örlogsvarvet äskat anslag till underhåll och förbättringar av produktionsbetingelserna, som det så utomordentligt väl behöver, militärledningen ändock ansett sig böra prioritera andra anspråk.

I fråga om behovet av moderniseringar kan detta koncentrerat anges på följande sätt. Det är ett känt faktum, att flera betydande arbetsobjekt icke kunnat och icke heller kunna utföras på örlogsvarvet på grund av bristande tekniska resurser i fråga om stapelbäddar och dylikt. Även byggnader, maskiner och annan utrustning äro otidsenliga, och allteftersom konkurrensen om arbetena hårdnar sätts örlogsvarvet härigenom på efterhand. Det har visserligen framhållits från marinförvaltningen, att rationaliseringar och moderniseringar pågå kontinuerligt, men detta sker i helt otillräcklig skala och i alltför långsamt tempo. Det råder ingen tvekan om att örlogsvarvet genom utebliven rationalisering och modernisering kommit på efterkälken, och i en nedåtgående konjunktur kommer detta att visa sig i ännu högre grad än hittills. Att ett sådant läge tillåtes uppstå synes oss icke överensstämma med en god samhällsekonomi. Det kan inte heller vara god ekonomi att så illa vidmakthålla under tidernas lopp nedlagda stora investeringar i produktionsapparaten, att man inte kan utnyttja den på ett fullgott sätt.

Behovet av utbyggnader och nybyggnader av lokaler m. m. är som förut framhållits mycket stort. Av de nuvarande anläggningarna vid örlogsvarvet är den största delen otidsenlig, omodern och i vissa fall mycket hårt sliten. Verkstadslokaler, lagerutrymmen, personalrum, kontorslokaler m. m. äro i trängande behov av om-, till- och nybyggnader. Tidsenliga skyddsrum saknas liksom mycket annat. Örlogsvarvet är i dessa liksom i många andra avseenden långt sämre rustat än de flesta privata industrier i landet. Åtgärder för att förbättra dessa förhållanden äro därför oundgängligen nödvändiga, om varvet skall bestå och kunna bedriva sin verksamhet på ett rationellt och riktigt sätt.

Se vi på örlogsvarvets betydelse för Karlskrona stad och dess befolkning framstår det klart, vilken dominerande ställning dessa verkstäder med sina cirka 3 300 anställda — stadens och länets, ja, sydöstra Sveriges ojämförligt största industri — intaga. Hela östra Blekinge, som är oerhört sysselsättningsfattigt, berörs av sysselsättningstillgången och sysselsättningsförhållandena vid örlogsvarvet. Företaget rekryterar sin arbetskraft inte bara från Karlskrona stad utan också inom en ganska vid räjong kring Karlskrona. Det är därför icke för mycket sagt, att örlogsvarvets vara eller icke vara, dess kapacitet och tillgång på sysselsättning är av avgörande betydelse för Karlskrona stad och omkringliggande bygd. Även utifrån dessa synpunkter är det angeläget, att örlogsvarvets förhållanden och ställning klaras upp.

Målsättningen för örlogsvarvets fortsatta drift och verksamhet bör enligt vår mening kunna formuleras sålunda:

Örlogsvarvet bör i fredstid vara ett företag med samma uppgifter som för närvarande. Det bör uppfylla moderna krav på rationell, effektiv och ekonomisk drift samt bör vara organiserat på ett sådant sätt att verksamheten i möjligaste mån kan fortgå även under krig.

För att kunna uppnå detta krävs en generalplan, som uppftar erforderliga åtgärder efter angelägenhetsgrad samt anger tidpunkten för de olika åtgärdernas vidtagande. Erforderliga utredningar måste uppgöras i så god tid, att åtgärderna inte fördröjas.

Beträffande örlogsvarvets (och marinverkstädernas) organisation m. m. ha riksdagens revisorer för några månader sedan påtalat vissa missförhållanden och förordat en utredning i ärendet. Då denna revisorerernas anmärkningsakt på det intimaste berör den fråga, som vi upptagit till behandling i denna motion, hänvisa vi till revisorerernas berättelse år 1952. Vi ha inhämtat, att Kungl. Maj:t i en snar framtid ämnar tillsätta en kommitté för utredning av de frågor, som aktualiserats av riksdagens revisorer beträffande örlogsvarven (och marinverkstäderna).

Vi finna det angeläget, att direktiven bli så utformade att utredningsmännen få möjlighet att utreda frågan i hela dess vidd, så att åtminstone beträffande Karlskrona alla olika företagsformer komma under omprövning. Ett resultat i ärendet är synnerligen brådskande, varför vi framhålla vikten av att utredningen påskyndas. Även frågans brådskande art synes böra påtalas i utredningsdirektiven för en kommande kommitté.

Härjämte vilja vi framhålla, att om man anser att örlogsvarvet skall kunna arbeta utan arbetslöshetsrisk för de anställda, intill dess utredningen är färdig och kan ge resultat, går det inte att vänta med vissa åtgärder.

De arbeten, som sålunda nu äro erforderliga, äro följande:

Nya elektroverkstäder med kraftcentral och förråd i bergrum; fortsatt omläggning av ÖVK spårnät; ombyggnad av vissa gator och vägar; ny kontorsbyggnad för verkstäderna; om- och tillbyggnad av torpedverkstad (för provtryckning av torpedluftkärl); förlängning av Drottninghallskajen; brandsäkert tak på stora verkstadsbyggnaden; erforderliga personalrum och skyddsrum; fullträffsäkert förråd för telemateriel; apteringsverkstad; optisk verkstad; förstärkning och avfuktning av vissa bergrum samt ombyggnad av skeppsbro. Arbeten för åtskilliga miljoner kronor, som bara vänta på att bli realiserade. Av dessa arbeten äro de fyra förstnämnda mycket brådskande och omedelbart nödvändiga.

I årets statsverksproposition förutsättes, att vissa sedan lång tid aktuella arbeten vid örlogsvarvet nu skola komma att utföras. Vi utgå alltså ifrån att kontorsbyggnaden och högspänningsledningen komma att snarast färdigställas. Därutöver förutsätta vi, att i en kommande proposition om stat för försvarets fastighetsfond komma att upptagas nödiga belopp för istånd-

sättning av erforderliga gator och vägar. Emellertid är, som vi framhållit, även utförandet av vissa andra arbeten oundgängligen nödvändigt, nämligen beträffande nya elektroverkstäder med förråd i bergum samt omläggning av spårnätet. Nya elektroverkstäder är ett gammalt synnerligen viktigt önskemål, men överbefälhavaren har inom sin begränsade kostnadsram ansett att andra önskemål varit mer angelägna ur rent militär synpunkt. Den totala kostnaden för dessa verkstäder beräknas till fem miljoner kronor, men som en första etapp ha de ansvariga myndigheterna i Karlskrona begärt 1 500 000 kr.

För omläggningen av spårnäten har fortifikationsförvaltningen angivit att äskandet borde belöpa sig på 450 000 kr. Vi anse oss böra begränsa anspråken till de här nämnda och att riksdagen alltså bör lämna Kungl. Maj:t fullmakt att utöver vad Kungl. Maj:t äskat besluta om påbörjandet av nya elektroverkstäder med förråd i bergum samt omläggning av spårnät vid Karlskrona örlogsvarv, ehuru totalkostnaden för detta byggnadsobjekt icke kan rymmas inom det för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

1) att riksdagen rekommenderar Kungl. Maj:t att i direktiven för den kommande varvskommittén även införa de synpunkter, som vi i frågan framfört i denna motion;

2) att riksdagen utöver vad Kungl. Maj:t begärt till vissa byggnadsarbeten för marinen för budgetåret 1953/1954 anvisar ett investeringsanslag av 1 950 000 kronor.

Stockholm i januari 1953.

Per A. Johnsson
i Kastanjegården.

Thyra Löfqvist.

Thure Andersson
i Ronneby.

Eric Karlsson,
Olofström.

Olaus Nyberg.
